

Erindringer fra Bording Gamle Skole.

Skrevet af min farfar Søren Kristian Sørensen, som begyndte i skolen omkring 1893.

Erindringerne er nedskrevet af ham omkring 1933, da han er 47 år.

De er afskrevet og let tillempet nutidens retstavning. Sidetallet angiver siden i hans erindringer "Livet".

(s.15) ... Men nu skulle jeg så til at gå i skole. Min mor havde syet en gråbrun "Lue" til mig, og hun havde anbragt et par kvaster på siden af den. Jeg kan endnu mærke, hvordan de prikkede mig på siden af hovedet, når jeg løb. Et pænt hvidt halstørklæde bundet i en sløjfe foran under hagen. Og så af sted med min tavle og et bundt mellemadder i et lommeværklæde til skolen, ifølge med en lidt ældre kammerat. Jeg syntes også, at jeg var alt for stor til at min mor behøvede at følge mig derhen, hvad hun ellers talte om, men det skulle jeg ikke have noget af. Med mange formaninger fra min mor om at sige pænt *Go Daw*, huske at få min lue, at være en god dreng, og så i øvrigt anbefalet til min kammerats omsorg drog vi af sted. Vi kom godt til skolen, læreren tog godt imod os i gangen og sagde *God Dag*, og jeg sagde *Go Daw*. Huen op på knagerækken, og jeg så mig lidt om. Til den ene side stod døren åben ind til skolestuen, hvor der allerede var kommen en del børn, der sad på lange bænke, med smalle skrå borde foran, så til den side, der var ikke noget at tage fejl af, det var der jeg skulle ind. Til den anden side var der også en dør, men den var desværre lukket. Den forekom mig meget hemmelighedsfuld, både den dag og i lange tider efter. Med tiden opdagede jeg, at det var døren ind til den rigtige degn's privatlejlighed, og jeg husker at jeg nysgerrigt kiggede derind, når det bød sig, at døren ved lejlighed stod lidt på klem. Der var polstrede møbler, kunne jeg se, noget så enestående flot, syntes jeg, som ikke var for almindelige mennesker. Og så var der en dør længere ind til en anden stue, hvor jeg anede, at der måtte findes endnu større herligheder, men det opnåede jeg ikke at få opklaret før der var gået lange tider.

Nå, men jeg kom så ind i skolestuen til de andre børn, og det må nok være forløbet så nogenlunde, for det husker jeg ikke noget om. Vores lærer var en nogenlunde velbegavet ung bondeknøs uden eksamen (hvad jeg ikke vidste noget om dengang). Han havde kun første klasse, men var meget flink, og vi syntes meget godt om ham (**Frederik Jensen**, hed han). Men det varede jo ikke længe før jeg opdagede, at han ikke var den rigtige degn, nej, den rigtige degn boede inde bag den hemmelige dør, og holdt skole for de større børn de dage, de dage vi ikke var i skole. Og for ham kunne vores lærer ikke klare sig. Nej, han var tyk og flot med tyk busket fuldskæg, og jeg længtes efter den dag, da jeg skulle i skole til den rigtige degn. Jeg havde en vældig respekt for ham, og så hed han **Marquard Rørbæk Madsen**, og det syntes jeg passede godt til alt det øvrige fine. Og så havde han en kone, som var noget så enestående smuk, syntes jeg, og sikke noget flot tøj, hun gik i. Hende kaldte vi *Madam*, et navn ikke enhver var værdig at bære, for det var kun de store, man

kaldte Madamer, vidste jeg, men det mærkeligste syntes jeg næsten var, at hun var så ualmindelig flink og rar, skønt hun jo slet ikke var et almindeligt menneske.

Nu gik der et års tid, hvor jeg havde omtalte bondeknold til lærer, og jeg opdagede snart, at han var en ældre halvbroder til en af mine kammerater: Peder Knudsen Pedersen, som jeg var ven med hele min skoletid og for resten endnu. Jeg må vel have vænnet mig til skolelivet, og også til at degnen, for jeg husker ikke den dag, jeg rykkede op i hans klasser. Han var en god lærer, og en troende lærer, som rigtig kunne gøre de bibelske historier levende for os. Man kunne ligefrem mærke, hvor trygt der var hos Herren, når han fortalte om de bibelske beretninger. Fra første begyndelse synes jeg at de bibelske skikkelser er sammenknyttede med min gamle lærer, og ligesom trådte levende frem, når han fortalte om dem: Adam og Eva i paradiset have. Kains og Abels ofring. Abels død, som han læste et digt om. Syndefaldet med den forfærdelige slange, der fristede Eva, så vi alle blev syndere. Udvisningen fra paradiset have og den forfærdelige hellige engel med flammesværdet for indgangen. Babelstårnet og forvirringen. Syndfloden og Noas ark, som var så myldrende fuld af dyr og fugle. Abraham og ofringen af Isak. Esau og den "lådne" Jakob. Jakobs drøm om himmelstigen, hvor engle steg op og ned. Jakob og Laban. Josef og hans drømme. Josef og hans brødre da de solgte ham til ismaelitterne. Josef og Potifars hustru (Hvor skulle jeg gøre denne skammelige gerning og synde imod Gud). Da syntes jeg, gid jeg måtte blive som Josef, der ikke ville synde. Josef og hans brødre, da de fandt han i Ægypten. Israelitterne i Gosen. Moses og Faraos datter ved Nilfloden. Moses og tornebusken. Ægyptens plager. Overgangen over Det røde Hav. Mannaen i ørkenen. Jeg husker også tydeligt fra den tid det dejlige vers som Israels børn sang, da de var kommet over havet:

Farao sank med sin stolte hær,
som sten i de dybe bølger.
Herren er med på vor vandringsfærd,
Ham Israel tryggelig følger.

Ja, det hele står så levende for mig fra den tid: Om Samson, Samuel og Eli og hans sønner. Kong David som dreng. David og Urias' hustru. Eller om Daniel og hans venner i løvekulen, eller i den brændende ovn, men Herren var den stærkeste. Eller når han fortalte om bebudelsen af Johannes Døberens og Jesu fødsel. Englene på Betlehems marker, De vise mænd fra Østerland og Jesu undergerninger, hvor så vi levende de skikkelser, som Jesus helbredte. Den lamme ved Bethesdas dam. De ti spedalske, hvoraf kun en vendte tilbage og gav Gud æren – og han var en samaritaner. Da Jesus velsignede de små børn. Bispisningen i ørkenen. Stormen på Genesarets sø. Jesu indtog i Jerusalem. Judas, der solgte sin mester for tredive sølvpenge. Eller den forfærdelige Gethsemane kamp, hvor Jesus svedte bloddråber, så stor en sjæleangst for vor skyld. Men mest greb det os vist, når han talte om Jesu korsfæstelse. Da syntes vi næsten vi kunne mærke tornestikkene, da hans fjender pressede tornekrone på hans hellige hoved, slog ham i ansigtet og spottede ham, skønt ingen kunne overbevise ham om synd, og der ikke var funden svig i hans

mund. Eller da han udmattet og forpint segnede under sit kors, på vejen ud til Golgata. Selve korsfæstelsens lidelse og storhed, blev for mig gjort særlig uforglemmelig gennem den måde, hvorpå han lærte os påskesalmen:

Gak under Jesu kors at stå,
hans sidste ord at agte på.

Da syntes jeg, at jeg måtte beundre og elske Jesus for hans kærlighed til onde mennesker. Alt dette husker jeg naturligvis kun stykkevis, skønt meget af det står lyslevende for min bevidsthed, men helhedsbilledet af hans religionsundervisning var præget af kærlighed til Gud og Jesus og omsorg for, at vi fik det at se med samme øjne, at jeg vist aldrig vil glemme det.

Dog var jeg jo som de andre børn i skolen. Jeg glemte hurtigt og var sjældent at de sidste, når der skulle laves fest. Frikvartererne var de tider vi så hen til med forventning. Skolen ligger lige op mod kirkegården og kirken. Og på den anden side af kirkegården lå en dejlig plantage af fyrretræer, som dengang kun var godt i højde med vi drenge. Dernede var vi øjeblikkelig så snart der var lejlighed dertil. Vi legede "Røvere og soldater", og havde de herligste skjulesteder, hvad enten vi var de angribende soldater eller de flygtende røvere. Jeg husker en dag vi legede her, jeg havde politiet lige i hælene på mig, og der var ingen udvej til at undslippe, men pludselig huggede jeg mig ned under et tæt fyrretræ. Mine forfølgere ligefrem sprang over mig, men jeg var sporeløst forsvunden. Da morede jeg mig rigtig og pralede bagefter af min bedrift.

Når så frikvarteret var forbi, kom degnen ud i skoledøren og slog nogle drønende slag på den med sin knyttede hånd, og så var det jo om at komme ind i en fart. En dag var vi dog så dybt inde i legen, at vi havde fuldstændig overhørt hans banken, og fik et ekstra bud om at stille i en fart. Og nu kan det nok være, at det kneb. Degnen stor i skoledøren og tog imod os, og så vankede der en ordentlig en på sinkadusen eftersom vi kom. Jeg holdt mig lidt tilbage i flokken, og da det snart var min tur, masede jeg sådan på, at han ikke fik tid til at give mig min part af afstraffelsen. Dette glemte jeg selvfølgelig ikke at fortælle til efterfølgelse. Men til daglig var jeg ellers gode venner med degnen, løb småærinder for ham, flyttede hans kreaturer en gang imellem, når de var på græs (der var nemlig landbrug til skolen). Det skete også at jeg rensede i stalden, og andre småpuslerier, så vankede der gerne en kage, et stykke sukker eller lignende inde hos madamen, og det var noget man kunne lide, man var ikke så forventet med slikkeri dengang. Højst en to-øre til eksamen eller lignende, ellers fik vi ikke noget... (s.21)

(I det udeladte afsnit fortæller han om hjælp til en nabokone, om hans lillesøsters død af strubehoste? - og om sin storebrors drukneulykke, og om, at han nu må hjælpe sin far mere ved landbruget)

(s.34 – som 10-årig) ... Skolen optog mig også meget, og her skulle det også drives til noget. Jeg var efterhånden rykket op på de øverste pladser i skolen. Dengang sad vi på skolebænken efter karakter og dygtighed. Vi var tre drenge, degnens søn Holger,

som nu er lærer, Niels Rabes som er købmand og jeg kæmpede, kan jeg vist godt sige, om de øverste pladser i skolen, vel at mærke i godt kammeratskab fra den tid og helt til vi blev konfirmerede. Vi gik sammen om aftenen og regnede, og havde så stykkerne med til skolen dagen efter, og følgen blev, at vi løb igennem alle tre regnebøger omtrent: den røde, første del, den blå anden del, og den gule tredje del, som vi dog ikke kom helt igennem af den simple grund, at degnen nok ikke selv kunne regne den tredje del, som var decimalregning, og som dengang kun var i sin vorden, og som læreren kun havde lært gennem et kursus. Når han så ikke kunne hjælpe os mere, blev vi sat tilbage, for regne skulle vi jo, og så reddede han samtidig æren. Den tids regning, altså den sværeste, var ellers brøk og flademål, og der var vi tre nogen rene hunde til at regne, når vi selv skulle sige det. Men som sagt, vi kæmpede drabeligt om de tre øverste pladser, og lykkedes det os som nr. 2 eller 3 at klemme os op til nr. 1 tog de to næstfølgende gerne så drabeligt fat, at det sjældent varede længere end til næste eksamen, før man måtte afstå pladsen til en af dem. En gang imellem kunne det jo også være heldet mere end forstanden, der gjorde udslaget. Jeg husker en dag i historietimen. Om det var et spørgsmål som degnen ville have besked på, han gik hele klassen igennem uden resultat, ingen kunne svare. Jeg sad rent ud sagt der på første plads og halvsov. Jeg havde ingen anelse om, hvad der skulle svares på spørgsmålet. Til sidst blev degnen ærgerlig og sagde: Det er dog for ringe. Er der slet ingen af jer, der ved det? Så rettede han sig imod mig og siger: Kan du sige os det, Søren. Jeg sprang op, tøvede et øjeblik, og gav så et svar ud i luften uden at ane om det var rigtig eller ej, mens degnen vendt til hele klasser siger: Der kunne I høre, Søren vidste det. Men der var aldrig nogen i skolen der fik at vide, hvor uberettiget den ros var.

Da det ikke er let at fortælle alt i en sammenhæng vil jeg tillade mig at springe et par år tilbage i tiden til da jeg var omkring 8 år, altså til tiden før min bror druknede. På den nuværende kirkes plads som før er omtalt, lå en gammel kampestens kirke uden spir eller tårn. Her blev min bror konfirmeret af nu afdøde pastor N.B. Hinhede. At jeg var svært optaget af skolen, og især af regnefaget, kan også fremgå af følgende: Pastor Hinhede var tro til at gå ud og besøge sørgende og fattige. Mange gange har han hjulpet fattige bønder når det kneb med for eksempel korn til forårssæden og når de ellers var i betryk. Ved den tid min søster døde kom han også ind og besøgte os en gang imellem. Jeg husker en dag, hvor jeg havde et regnestykke, som ikke på nogen måde ville gå op. Da kom pastor Hinhede. Han må da kunne regne den, slog det mig, han er jo præst. Jeg dristede mig til at vise ham stykket og fortalte ham om mine genvordigheder. Lad os prøve, sagde præsten beredvilligt, og så tog vi fat. Men præsten fik akkurat det samme facit ud at stykket som jeg. Det var meget, sagde præsten, lad os prøve igen. Næste gang blev stykket rigtigt. Nå der lå så hunden begravet, sagde præsten. Det var første gang, jeg hørte det udtryk.

Men nu var der taget bestemmelse om at den gamle kirke skulle rives ned og en ny bygges i stedet for. Det var noget for vi drenge når vi var i skole. Menneskekranier og knogler fra gamle begravelser lå og flød til alle sider, og vi drenge studerede dem

meget interesserede. Vi gjorde os alle mulige forestillinger om disse gamle skeletons indehavere. Måske det både havde været herremænd og alting, hvad mon de nu vil gøre ved dem? De blev begravet i et hjørne af kirkegården i en stor fællesgrav, og så var den sag ude af verden. Nu var det særlig håndværkerne, der optog os og naturligvis skulle vi jo gerne have lidt grin med dem. Til det brug havde jeg fået mig anskaffet en lille bøsse til knaldpapir. Når jeg kunne komme bag på en og gav ham et skud, synes jeg at det var en farlig plasier, men en dag gik det galt. Jeg var som sædvanlig på jagt efter en murer med min skyder, men han må have luret mig af, for lige som jeg skulle til at skyde, vendte han sig om og greb kalorier. Jeg blev så bange så jeg lavede noget i bukserne, som jeg ikke er for at fortælle... (s.37)

(Han fortæller om andre småoplevelser fra drengetiden)

(s. 43) ... Men en dag gik alligevel naturen over optugtelsen. Læreren som med årene var blevet meget korpulent stod en dag i historietimen lige foran mig og talte ud over klassen. Da lige med et for der ligesom en ond ånd i mig, der skulle laves fest, grundet på at han havde sit blik rettet ud over klassen og hvad der for mig var det vigtigste, hans store korpulens, begyndte jeg at dreje rundt for hans mave, som når man drejer rundt på en lirekasse. Og virkningen udeblev da ikke, da hele klassens opmærksomhed var rettet mod læreren og mig. Man begyndte at fnise alle vegne. Rolig, tordnede læreren, mens jeg fortsatte mine roterende bevægelser, men det var kun et øjeblik, så var hele klassen et eneste grin. Da gik det pludselig op for læreren, hvad der var i vejen, han trådte et lille skridt tilbage, og da faldt der de to varmeste lussinger, jeg nogensinde har fået, en på hver side af hovedet idet han siger: "Skammer du dig ikke din grønne dreng". O, hvor jeg skammede mig, og jeg holdt dog så meget af ham. Og da jeg mærkede bagefter, at han alligevel ikke bar nag til mig, holdt jeg næsten dobbelt så meget af ham som før. Jo han var en mand, og det var jeg ikke, for så kunne jeg ikke have behandlet ham så stygt... (s.44)